

Кыргыз Республикасынын балдар жөнүндө кодекси.

- * Кыргыз Республикасынын балдар жөнүндө кодекси (10.07.2012)
- * 12-глава.
- * Зомбулуктун же кылмыштын курмандыгы болгон балдарды коргоонун өзгөчөлүктөрү каралат.

Зордук зомбулукка таасир эткен Үй бүлөдөгү факторлор

- * Үй бүлөдөгү социалдык-психологиялык жайсыздык;
- * Баланын жашоосундагы ата эненин кайдыгер мамилеси
- * Үй бүлөдөгү жанжалдуу мамиленин орун алышы;
- * Ата эне менен баланын ортосундагы жылуу, ишенимдүү мамиленин жоктугу;
- * Үй бүлө мүчөлөрүнүн ортосундагы мамилелердин суздугу, ырктын жоктугу;
- * Үй бүлө мүчөлөрү бири бирин колдобойт

Баланын негизги муктаждыктарына кайдыгер мамиле жасоо

* – Ата эненин, баланы баккан адамдардын баланын физикалык, эмоционалдык, интеллектуалдык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө зарыл болгон муктаждыктарын эске албоо. Бала дүйнөгө келгенден кийин тамак ашка, кийим кечеге, жашай турган жерге, гигиенага, коопсуз жагдайга, медициналык кароого, камкордукка муктаж. Мындай камкордук өзгөчө 5 жашка чейинки балдарга өтө зарыл. Белгилүү болгондой бул куракта бала сезимтал мезгилди башынан кечирип жаткан учуру. Ушул мезгилде алган эмоционалдык жаракат, баланын келечегине кедерги болорун унутпасак.

Балага карата жасалган катаал мамиле

- * Жогорудагы аталган зордук зомбулуктун баары балага карата жасалган катаал мамиле деп таанылат.
- * Катаал мамиленин кесептинен баланын жан дүйнөсүндө травма жаралып, баланын гармонияда өнүгүүсүнө чоң тоскоолдук жаратат.

Сексуалдык зомбулук .

бул күчкө салып жыныстык катнашка мажбурлоо же баланы бузуктук иштерге багыттоо, баланын жашы жете электигине байланыштуу анын түшүнбөстүгүнөн пайдаланып жыныстык катнашка тартуу, чечинүүгө мажбурлоо, сүрөткө тартуу, сексуалдык мүнөздөгү кыймыл аракеттерди, жыныстык катнашка зордоо.

Балдардын ийгиликтүү өнүгүүсү үчүн зомбулуксуз чөйрө жаратуу шарт

* Балдардын эрте өнүгүүсү жөнүндө кеп кылып
жатканда, балдарга карата болгон зордук
зомбулук маселесин, баланын укугун билуу
маанилүү

АР БИР БАЛА ҮЧҮН - КАМКОРДУК

КАЖДОМУ РЕБЕНКУ – ЗАБОТУ

unicef | for every child

Биологиялык жактан:

- акыл-сезиминин өсүүсү, мээ жана нерв системасынын өнүгүшү солгундайт, наристе куракта алган жаракат баш мээнин кыртышынын өспөй калышына алып келиши ыктымал.
- катуу стресстен мээнин химиялык түзүлүшү өзгөрөт,
- ооруну, ысык-суукту сезүүсү начарлайт, дене-боюн түздөп алып жүрүүсү, кыймылынын координациясы өзгөрөт,
- ар кандай илдеттердин белгилери байкала баштайт (астма, тери оорулары, аутоиммундук бузулуулар, аш казандын оорусу, талма ж.б.)
- Жан дүйнөсү жабыркаган балдардын стресс гормондорунун өзгөрүшүнүн деңгээли согуштун ветерандарыныкы менен бирдей эле болот.
- Дайыма тынчсызданып, коркунучту сезип турган мээ “мушташ, кач, жашын, катып кал, унчукпа” сыяктуу сигналдарды гана иштеп чыкканга даяр болуп калат.

Балдарга карата көрсөтүлгн зомбулуктун түрлөрү

* Эмоционалдык (психологиялык) зомбулук, бул физикалык күч колдонулбаган, бирок баланын беделин түшүрүүгө багытталган бардык мазактоо, кемсинтүү, намысына шек келтирүү, жаман аттарды коюу, адилетсиз мамиле жасоо, шылдыңдоо, бир тараптуу мамиле жасоо, коркутуу, коомдон сыртка бөлүү, кодулоо жана балага карата нормативдик лексикага жооп бербеген тилди колдонуулар кирет.

Баланын укугун коргоо механизмдери

* Бириккен Улуттар Уюмунун баланын укуктары жөнүндө Конвенциясында ар бир балага зыян келтирүүнүн жана ырайымсыз мамиленин ар кандай формасынан коргонуу укугу бекитилген, ал эми алдын алуу системаларын түзүүнү камсыздоо, зомбулукту ачып көрсөтүү, маалымдоо, окуяларды текшерүүгө жөнөтүү, изилдөө жана жабыркаган балдарга чара көрүү милдети БУУга мүчө мамлекеттерге жүктөлгөн.

Зордук зомбулуктун балага тийгизген кесепети

Өз ара мамиле түзүүдө:

- ишенбөөчүлүк,
- шектенүү,
- социалдык обочолонуу,
- ичи мен таптык, түнттүк
- башка адамдардын эмоционалдык абалына ыңгайлаша албоо,
- келечекти божомолдой албагандык;

Физикалык зомбулук(күч колдонуу)

* – бул атайылап балага залака тийгизүү, жана денесин жаралоо, денесинин бир жерин оорутуу, соккулар, тепкилер, желкеге чабуулар, кулактан чойуу, уруп-сабоо, түртүү, жолун тозуу, буюм менен согуу, байлоо, эркиндигин чектөө, буюмун сындыруу же тартып алуулар .

2. Балдардын үстүнөн сексуалдык зомбулукту көпчүлүк учурда бейтааныш адамдар жасашат - **ЖОМОК**

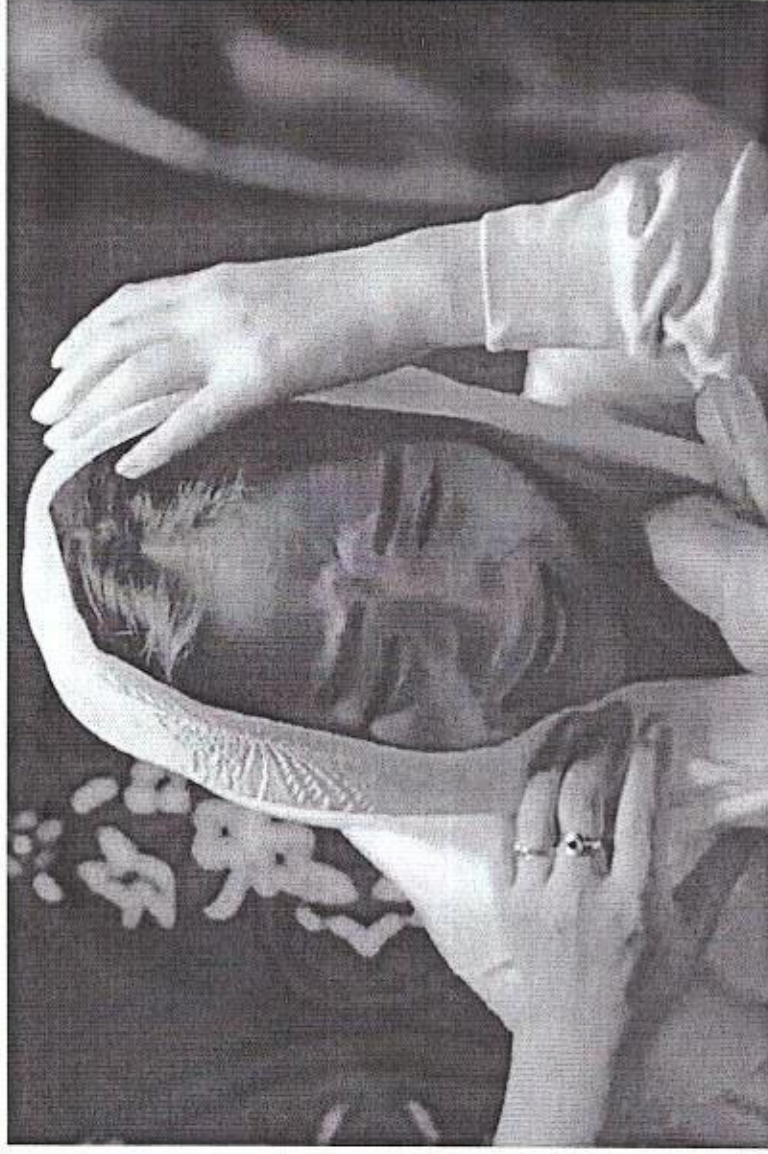
Факт Балдардын жакынкы айланасындагы тааныштары, жакындары тарабынан сексуалдык зомбулукка кабылуу коркунучу чоң, окуялардын 75-85% зомбулук жасаган адам баланы тааныган адам же болбосо алар менен туугандык байланышы бар адамдар болуп чыгышат. Бул ата-энеси (өзүнүн же багып алган), туугандарынын, үй-бүлөсүнүн досторунун же кошуналарынын бирөөсү болушу мүмкүн.

Балдарыбыз өксүбөй жетилсин!

- Балдар никелеринин 45%, никелешүү жөнүндө чечим ата-эnelери тарабынан кабыл алынган.
- Балдар менен Дагы, ошондой эле алардын ата-эnelери менен Дагы иштөө зарыл.

5. Адис балага жана анын мыйзамдуу өкүлдөрүнө, балдарга жардам көрсөтө турган адистешкен социалдык, психологиялык жана юридикалык жардамдарды алууга кайрылуу мүмкүнчүлүгү жөнүндө маалымат берүүгө милдеттүү.

**Кыргызстандын Билим
берүү жана илим
министрлигинин
изилдөөлөрүнө ылайык,
күйөөгө чыккан кыздар
көпчүлүк учурда
мектептеги окууларын
токтотуп коюшат жана
көпчүлүк учурда окууларын
эч качан улантышпайт**

